

משימות אבחון ותרגול נוספות

1. אבחון יכולת קידוד לתלמידים קוראים עם מילות תפל:

קריאת מילות תפל ואיתן – התלמיד בוחר את הייצוג האורטוגרפי המתאים למילה ששמע. אומרים לתלמיד מילת תפל והוא בוחר מבין מספר אפשרויות כתובות, איך כותבים אותה או שכותב בעצמו. המסיחים כוללים מילים עם צליל פותח או סוגר דומה. למשל, אומרים "סוקי" ונותנים את האפשרויות הכתובות: סוקי, סיקי, סוגי

קריאה – מראים לתלמיד שתי מילות תפל. עליו לבחור את המילה שנשמעת כמו מילה אמיתית. למשל, המילים המוצגות הן: שולדן ושוחם. "איזו מילה דומה למילה אמיתית בעברית?"

אליטרציה – מראים לתלמיד תמונה למשל "רובה" ומילה כתובה שהיא תפל: "רוחית". עליו לשפוט האם המילה הכתובה והתמונה מתחילות באותו הצליל.

חריזה: מציגים לתלמיד מילת תפל, עליו לקרוא אותה ולבחור מבין 3 תמונות את המילה שמתחרזת עם מילת התפל. למשל, המילה "בָּנָן" מתחרזת עם:

שיפוט הומופונים – מציגים לתלמיד שתי מילים כתובות ועליו להחליט האם הן נשמעות אותו הדבר (הומופוניות). למשל: טרא, טרע, כצה, קצה, גא, גה, לט, עט

כתיבת מילות תפל – לומר לתלמיד מילת תפל ולבקש שיכתוב אותה. מורכבות המילים עולה מבחינת מספר צלילים ומגוון תנועות. התלמיד מקבל נקודה על כל צליל נכון שכתב (במקום הנכון).

2. הבנת הנקרא, טקסט מידעי

מומלץ לבדוק שטף קריאה והבנה גם עבור טקסטים מידעיים. לעיתים נצפה פער בין הביצוע בטקסט מידעי לטקסט סיפורי.

למשל,

בשלב קריאת קמץ, חיריק, סגול, חולם, עיצור:

הקיפוד

לקיפוד יש קוצים על הגב.

הקיפוד אוכל חרקים, ירקות ופרות.

הקיפוד פועל בלילה.

הקיפוד ישן ביום.

כשהקיפוד פוחד, הקיפוד מילל.

כשהקיפוד פוחד, הקיפוד הופך ל .

שאלות הבנה בעל פה:

איפה יש לקיפוד קוצים? מתי הקיפוד ישן? למה הקיפוד מילל? למה הקיפוד הופך לכדור?
שאלות הבנה בכתב:

הקיפוד _____ חֲרָקִים (אוֹכֵל , שׁוֹתֵה)

הקיפוד פּוֹעֵל בְּ _____ (בוֹקֵר , לֵילָה)

לקיפוד יש קוצים על הבטן? כן ׀ לא

ליפעמים הקיפוד פּוֹחֵד? כן ׀ לא

בשלב קריאת קמץ, חיריק, סגול, חולם, עיצור, שורוק:

הַנְמֵלָה

לַנְמֵלָה צָבַע שָׁחֹר אוּ אָדוּם.

לַנְמֵלָה יֵשׁ שֵׁשׁ רַגְלִיִּים וְשְׁנַיִ מְחוּשִׁים.

הַנְמֵלָה גְרָה בְּקוֹן.

בְּהַתְחָלָה הַנְמֵלָה הִיא בִּיצָה.

מִהַבִּיצָה יוֹצֵא זָחַל.

הַזָּחַל הוֹפֵךְ לְגוֹלָם.

מִהַגוֹלָם יוֹצֵאת נְמֵלָה.

הַנְמֵלָה אוֹכֵלֶת עָלִים, זְרָעִים, זָחַלִים וְגַם דְּבָשׁ.

שאלות הבנה בעל פה:

איזה צבע יש לנמלה? איפה היא גרה? למה הופך הזחל? מה הנמלה אוכלת?

שאלות הבנה בכתב:

הַנְמֵלָה אוֹכֵלֶת _____ (בִּיצָה , דְּבָשׁ)

הַנְמֵלָה גְרָה בְּ _____ (קוֹן , גוֹלָם)

הַ _____ (זָחַל, נְמֵלָה) הוֹפֵךְ לְגוֹלָם.

לַנְמֵלָה צָבַע צָהוּב? כן ׀ לא

לַנְמֵלָה שְׁתֵּי רַגְלִיִּים? כן ׀ לא

הַנְמֵלָה אוֹכֵלֶת עָלִים? כן ׀ לא

3. קריאה ברמת מילה:

פענוח מילה – התלמיד מצביע על התמונה המתאימה למילה שקורא או להיפך: מצביע על מילה כתובה (מתוך מספר מילים אפשריות) שמתאימה לתמונה. אפשר לשנות את דרגת הקושי על ידי בחירת אפשרויות תשובה שדומות פחות או יותר לגירוי המטרה (למשל, עבור התמונה "עוגה" אפשר לספק את המילים הכתובות: עוגה, עגלה, גועה אך גם את האפשרויות: עוגה, שוקולד, עץ).

אפשר גם לבקש שלאחר קריאת המילה התלמיד יצביע על תמונה שהפוכה ממשמעות המילה שקרא (אם קרא צעיר, אפשר לתת את התמונות "סבא", "תינוק", "ילד")

החלטה לקסיקלית – נותנים לתלמיד רשימת מילים לקרוא. עליו להחליט אם המילה היא מילה אמיתית או תפל.

שיפוט מילים : מציאת שגיאות במילים, למשל, ברשימה: שולחן, פיסא, ילד (השגיאות הן בתנועות) או ברשימה: כָּלֶפּ, שָׁלוֹן, תרנדול (השגיאות הן באותיות)

קלוז: מציגים לתלמיד משפטים בהם יש מילה אחת חסרה. עליו לבחור את המילה החסרה מתוך מספר אפשרויות. אפשר לשנות את קושי המטלה על ידי הגדלת מורכבות הטקסט או הגדלת הדימיון בין אפשרויות הבחירה. יש הממליצים לתת 3 אפשרויות: המילה הנכונה, מילה לא נכונה אבל מאותו סוג לשוני של מילה, מילה לא נכונה מסוג דקדוקי שונה.

למשל,

משפט קלוז ברמת קמץ חיריק:

יְעָרָה שְׁטָה בְּ _____ (סִירָה , דִּירָה , עֲגָלָה)

משפט קלוז ברמת קמץ, חיריק וסגול:

אֶתִּי הִרְיָמָה _____ (בְּעֵיָה , לְטָאָה , פִּילָה)

משפט קלוז ברמת קמץ, חיריק, סגול וחולם:

דְּנִי נִסַּע בְּאוֹטוֹ לְ _____ (חֲבָרָה, נְסִיכָה , מְרִיצָה)

משפט קלוז ברמת קמץ, חיריק, סגול, חולם ועיצור:

כְּעִסְתִּי כִּי סִיגַל קָרְעָה לִּי אֶת הַ _____ (מְחַבֶּרֶת , עֵט , דָּלֶת)

משפט קלוז ברמת קמץ, חיריק, סגול, חולם, עיצור ושורוק:

דְּוִיד בִּיקֵּשׁ _____ לְגַעַת בְּצִיּוֹר שְׁלוֹ (לֹא , אוֹלִי , לְאֵן)

איות וכתובה:

הכתבה:

המורה אומרת את המילה והתלמיד מתבקש לכתוב. רוב המילים הן מילים שכיחות בשפה ומוכרות לתלמיד. אל תשתמשו במילים שאינן חריג (כמו: ראשונה, מלוח). בהערכת הביצוע התייחסו לסוג השגיאות ולמיקומם במילה.

למשל,

לשלב קמץ:

שמע, גבה, אִלָּה, סבא, ידע, עגלה, באה, רצה, מעטפה, ראתה

לשלב קמץ וחיריק:

טיפה, עטיפה, גילה, שירה, חסידה, אביבה, חליפה, ציפי, חמישה, בריא

לשלב קמץ חיריק וסגול:

ישָׁנָה, מְעִירָה, בָּכִי, בְּנִי, מְסִיבָה, פָּצַע, מְסַכָּה, מְגָרָה, סִרְנָה, יָפָה

לשלב קמץ, חיריק, חולם וסגול:

עיפרון, שעון, מְחַפָּה, ליאורה, עבודה, עוֹשָׂה, קוֹרָא, עִידוֹ, בְּתוּכוֹ, תָּאוֹ

לשלב קמץ, חיריק, חולם, סגול ועיצור:

דחליל, כרית, חלום, יְשָׁנִים, וְפָל, מיכתב, קלמרים, איטריה, שמיכה, בגדים

לשלב קמץ, חיריק, חולם, סגול, עיצור ושורוק:

כדור, עוגה, סוכריה, חתול, מעונן, רבו, שמעו, צורות, מרובע, חנוכה,

4. זיהוי מילים תקינות

שאלי את התלמיד: "איך כותבים את המילה X". הניחי לפניו שלוש אפשרויות למשל,

האפשרויות הכתובות	המילה המוצגת לתלמיד בדיבור
שָׁאָלָה, אָלְשָׁה, שָׁאֲלָע, שָׁאָלָה	<u>בשלב קמץ:</u> שָׁאָלָה
עֲשָׂרָה, שְׁעָרָה, עֲשִׂירָה, עֲשִׂירָא	<u>בשלב קמץ חיריק:</u> עשירה
יְקָרָה, יְקָרָה, יְרָקָה, יְקָרָה	<u>בשלב קמץ חיריק וסגול:</u> יְקָרָה
מוֹרָה, מְרָה, רוֹמָה, מוֹרָה	<u>לשלב קמץ, חיריק, חולם וסגול:</u> מוֹרָה
מְצִירֹת, מוֹרִיצֶת, מְרִיצוֹת, מְרִיצוֹת	<u>לשלב קמץ, חיריק, חולם, סגול ועיצור:</u> מריצות
כְּדוּרִים, כְּדוּרִים, כְּרוּדִים, קְדוּרִים	<u>לשלב קמץ, חיריק, חולם, סגול, עיצור ושורוק:</u> כדורים

זיהוי ושיום צלילים נבחרים – עקרונות הוראה

- השאירו לשלבי הקניה סופיים את הצירופים הלא דגושים ואת האות ש
- בכל שיעור בחרו צירופים שלא נראים או נשמעים דומה, למשל לא נלמד באותו השיעור ביחד את הצלילים: א, ע, ה; ח, כ; צ, ס, ז, ש; ז, ו; נ, כ; י, ו וכדומה.
- כדאי ללמד בהתחלה צירופים שמופיעים במילים פשוטות ושכיחות בשפה. למשל, אם נלמד א, ב, ג, ד נוכל ליצור מילים כמו אבא, בא, באה, גבה, דאגה, אגדה מיד בשיעורים הראשונים.